Raadsvergadering d.d. 19 mei 2022

Voorstelnummer 38-2022 A/B
Agendanummer 8
Zaaknummer Z22106277
Onderwerp: Verordening op de gemeentelijke adviescommissie fysieke leefomgeving Edam-Volendam.
Portefeuillehouder: Wethouder Runderkamp

Aan de raad.

Gevraagde beslissing
1: Continueren van de samenwerking met Mooi Noord-Holland, adviseurs omgevingskwaliteit.
2: Vaststellen van de verordening en toelichting op de gemeentelijke adviescommissie fysieke leefomgeving Edam-Volendam.

Samenvatting
De taken en bevoegdheden van de huidige welstand –en monumentencommissie vervallen van rechtswege bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet (hierna wet). De welstandscommissie vervalt als wettelijk figuur. Ter continuering van de advisering moet de gemeente vóór het inwerking treden van de wet een nieuwe gemeentelijke adviescommissie instellen.

Onderbouwing en alternatieven
De enige wettelijke taak van deze nieuwe gemeentelijke adviescommissie (hierna commissie) is het uitbrengen van advies over aanvragen met betrekking tot rijksmonumenten. In de nieuwe verordening is net als in de huidige situatie gekozen voor een commissie met een brede taak die ook vroeg in ruimtelijke processen kan worden geraadpleegd. Dit is ook in lijn met de vrijwel unanieme aangenomen motie van de Tweede Kamer, waarin wordt aangedrongen op een gemeentelijke adviescommissie met een brede adviestaak. Een commissie die zoveel mogelijk aan de voorkant van ruimtelijke processen adviseert en initiatiefnemers uitdaagt en inspireert.

Het Rijk stelt slechts regels over de omgevingskwaliteit voor zover er sprake is van nationaal belang of een internationale verplichting. Dat speelt voor natuur, cultureel erfgoed en werelderfgoed. Deze regels zijn ondergebracht in de Erfgoedwet en de Omgevingswet. Andere aspecten, in het bijzonder de architectonische kwaliteit van bouwwerken, de stedenbouwkundige kwaliteit en de kwaliteit van het landschap moeten worden beschermd door de provincies en de gemeenten in hun eigen regelgeving.

De gemeente heeft dus de plicht de zorg voor de omgevingskwaliteit verder zelf in te vullen, inclusief het adviesstelsel op het gebied van de omgevingskwaliteit. Zij kan bij de invulling van de zorg voor de omgevingskwaliteit gebruik maken van wettelijke instrumenten, zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplan, de beleidsregels over het uiterlijk van bouwwerken (voorheen de welstandsnota), maatwerkregels en de advisering door de gemeentelijke adviescommissie.

©ev 2020

Onderbouwing en alternatief beslissing 1.

Overeenkomst met Mooi Noord-Holland
Vanwege de jarenlange positieve ervaring met betrekking tot de advisering en de regionale betrokkenheid en inzet, is het advies om de samenwerking met Mooi Noord-Holland te continueren. Mooi Noord-Holland organiseert en faciliteert voor 37 Noord-Hollandse gemeenten adviescommissies voor welstand, welstand en monumenten of ruimtelijke kwaliteit.

Dit zijn commissies voor welstandsadvies waarin bouwaanvragen worden beoordeeld ten aanzien van de visuele beleving van het bouwwerk en de omgeving. In onze gemeente is het monumentenadvies geïntegreerd.

Mooi Noord-Holland biedt betrokkenheid, professionaliteit en onafhankelijkheid. De organisatie werkt vanuit een multidisciplinair netwerk van geregistreerde ontwerpers als architecten, bouwhistorici, stedenbouwers, landschapsarchitecten en restauratiearchitecten.

Omdat de gemeente vaak ook als belanghebbend wordt gezien, is een onafhankelijk en deskundig kwaliteitsadvies in veel gevallen gewenst. Deskundigheid en onafhankelijkheid kunnen een rol spelen bij het creëren van draagvlak en in procedures van bezwaar en beroep.

Alternatieven
Het is mogelijk om de adviestaken niet in één commissie onder te brengen maar in meerdere commissies of bij externe adviesorganen, waarbij de wettelijke verplichte adviescommissie alleen de monumententaak uitvoert. Ook is het mogelijk om de inzet en advisering door de commissie te beperken tot de laatste fase van het proces, namelijk de beoordeling van vergunningaanvragen.

Het is aan te raden om deze alternatieven opnieuw te onderzoeken wanneer het omgevingsplan (gedeeltelijk) gereed is en duidelijk in beeld is hoe de nieuwe werkwijze eruit komt te zijn en waar de behoefte ligt.

Onderbouwing en alternatief beslissing 2.

De instelling van een gemeentelijke adviescommissie kan niet los worden gezien van het bredere transitiespoor om het kwaliteitsbeleid onder de Omgevingswet uit te werken. De gemeenteraad beslist bijvoorbeeld of en zo ja, in welke delen van de gemeente en voor welke bouwwerken toezicht op het uiterlijk van bouwwerken en/of advisering door de commissie van belang is. Welke zaken wil de gemeente nog regelen.

Het voorstel is om deze keuze **niet nu** te maken, maar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het geeft de tijd om daarna, in samenhang met de ontwikkeling van de omgevingsvisie en het nieuwe deel van het omgevingsplan verder te werken aan de doorontwikkeling van een samenhangend adviesstelsel dat past bij de gemeente. Een keuze in de geest van de Omgevingswet en een keuze die aansluit bij de kernwaarden, ambities en doelstellingen van de organisatie.

©ev 2020

De taak en werkwijze van de commissie wordt in de overgangsperiode tot het omgevingsplan zoveel mogelijk gelijk gehouden als in de huidige situatie. De gemeenteraad kan bij het vaststellen van het nieuwe omgevingsplan de taakstelling van de commissie verder inkaderen.

De samenstelling van de commissie blijft ook gelijk. Op grond van de overgangsbepaling die in de verordening is opgenomen gaan de bestaande leden van de Welstand -en Monumentencommissie Edam-Volendam zonder aparte benoemingsbesluiten over naar de nieuwe commissie. De leden vertegenwoordigen in gezamenlijkheid alle vereiste disciplines en deskundigheid op het gebied van monumentenzorg.

Wijzigingen regels in nieuwe verordening ten opzichte van de regels met betrekking tot de commissie in de Bouwverordening Edam-Volendam 2019.

1. De wet verplicht het uitbrengen van advies door de commissie over aanvragen met betrekking tot rijksmonumenten. In verband met het toezicht op het behoud van het cultureel erfgoed is het voorstel om de advisering door de commissie niet te beperken tot alleen de wettelijke taak, de verplichte advisering, maar de taak uit te breiden met het verplicht adviseren over gemeentelijke en provinciale monumenten. (anders dan “op verzoek van het bevoegd gezag”)
2. Het voorstel is om bij een omgevingsplanactiviteit een advies van de commissie verplicht te stellen in geval de commissie in het (tijdelijk) omgevingsplan als adviseur is aangewezen. (anders dan “op verzoek van het bevoegd gezag”)
3. Nieuw is de advisering over een omgevingsplanactiviteit die betrekking heeft op een provinciaal monument. In het eindconcept van de omgevingsverordening NH2022 van de Provincie Noord-Holland wordt de gemeentelijke adviescommissie als bedoeld in artikel 17.9 van de Omgevingswet aangewezen als adviseur.
4. Voorstel is om in plaats van een (her)benoemingstermijn van drie jaar, een benoemingstermijn van vier jaar en een eenmalige herbenoemingstermijn van ten hoogste vier jaar in de verordening op te nemen. Dit omdat in de cyclus van een afwisselende wijze van benoeming een termijn van vier jaar beter werkt.
5. Om de scheidslijn tussen participatie en onafhankelijke kwaliteitsadvisering helder te houden en vragen of discussies over het al dan niet altijd neutraal en onafhankelijk adviseren van burgerleden te voorkomen, is het advies dat nieuw te benoemen burgerleden niet (meer) worden voorgedragen door de cultuurhistorische verenigingen, maar op voordracht van het College van B&W worden benoemd door de gemeenteraad.

Alternatief: Benoeming overdragen aan college van burgemeester en wethouders

De gemeenteraad kan op grond van de Gemeentewet (delegatie) en de Algemene wet bestuursrecht (mandatering) uit praktische overwegingen besluiten om het benoemen en ontslaan van leden van de gemeentelijke adviescommissie aan het college van burgemeester en wethouders over te laten.

Dit is mogelijk door de bevoegdheid te delegeren op grond van artikel 156, eerste lid van de Gemeentewet. Delegatie van de bevoegdheid heeft als nadeel dat de gemeenteraad de bevoegdheid zelf niet meer kan uitoefenen. Zowel de bevoegdheid als de verantwoordelijkheid wordt bij delegatie overgedragen.

©ev 2020

In plaats van de mogelijkheid tot delegatie op grond van de gemeentewet geeft artikel 10:3 van de Awb nog de algemene mogelijkheid tot mandaat van bepaalde bevoegdheden. Op grond van deze bepaling zou de gemeenteraad de mogelijkheid tot het benoemen of ontslaan van de leden van de gemeentelijke adviescommissie ook kunnen mandateren aan het college van burgemeester en wethouders. De raad kan het mandaat ook ieder moment weer intrekken.

Een algemeen mandaat wordt schriftelijk verleend. De gemeenteraad kan daarbij besluiten om aan het college een bepaald profiel of criteria mee te geven voor de te benoemen leden.

In de nieuwe vast te stellen verordening blijft de bevoegdheid met betrekking tot benoemen en ontslag, zoals in de bestaande situatie, bij de gemeenteraad. De gemeenteraad wordt in dit raadsvoorstel gewezen op de mogelijkheden tot delegatie of mandatering van deze bevoegdheid.

Financiële aspecten
In de huidige situatie wordt er voor de diensten van Mooi Noord-Holland betaald. De tarieven zijn in 2022 ten opzichte van 2021 niet gewijzigd. Voor de advisering door de commissie wordt in de begroting jaarlijks een bedrag geraamd. Mocht er voor Mooi Noord-Holland worden gekozen dan wordt er zorggedragen voor de verdere betaling van de vergoeding aan alle commissieleden. Het overzetten van het bestaande adviesstelsel naar het regime onder de nieuwe wet levert dan geen toename op van de lasten voor de burger en de gemeente en heeft het instellen van deze commissie voor nu geen financiële gevolgen. Wanneer de kwaliteitsadvisering door deze of een andere commissie in de toekomst breder wordt ingezet dan nu in de verordening is voorzien kunnen over de tarieven nieuwe afspraken worden gemaakt.

Inkoop
Onderstaand een uiteenzetting met betrekking tot het quasi inbesteden van de taken van Mooi Noord-Holland welke ons voorziet van advies met betrekking tot de wettelijke taken inzake omgevingswet waarvan stedenbouwkundige issues een groot deel uitmaken. Vanwege het wettelijk kader, de specialistische insteek en de geconcentreerde kennis, worden deze taken binnen de afzonderlijke provincies uitgevoerd door onafhankelijke adviescommissies. Mooi Noord-Holland voorziet 35 van de 43 gemeenten in Noord Holland van advies, omdat er op dit moment geen organisaties zijn die op een vergelijkbare manier deze adviesdiensten leveren. De Stichting werkt hoofdzakelijk voor de gedecentraliseerde overheid en niet voor de markt.
Er zijn geen gemeenten die een meerderheidsparticipatie bezit in het kapitaal van de Stichting. Het bestuur van de Stichting beheert het volledige kapitaal van de Stichting, waardoor wordt voldaan aan het criterium met betrekking tot het kapitaal. Door de meerderheid van het bestuur te betrekken uit de deelnemende gemeenten is er sprake van toezicht omdat de deelnemende gemeenten effectief het volledige kapitaal in handen hebben van de Stichting aan welke de opdracht wordt gegund. Hierdoor wordt voldaan aan het toezichtcriterium aangezien de gemeente toezicht uitoefent op de Stichting waaraan zij de diensten opdraagt, alsof het een eigen dienst is.
De Stichting MOOI Noord-Holland is een stichting zonder winstoogmerk. De generieke adviestarieven worden jaarlijks door het bestuur in augustus vastgesteld en voor 1 september van enig jaar aan de deelnemende gemeenten gecommuniceerd. De tarieven worden in het algemeen bepaald als een percentage van de leges zoals de gemeente die berekent in verband met de vergunning. Voor het overige worden vaste uurtarieven gehanteerd. Een en ander is afgestemd met de accountant en akkoord bevonden.

©ev 2020

Personele aspecten
Het voorstel tot het vaststellen van de verordening heeft geen gevolgen op het gebied van personeel en organisatie.

Risico's
De wet verplicht het uitbrengen van een advies over aanvragen met betrekking tot een rijksmonument door een gemeentelijke adviescommissie. Het niet vaststellen van de verordening tot het instellen van een gemeentelijke adviescommissie heeft, naast de strijdigheid met de wet met betrekking tot de advisering over rijksmonumenten, ook als gevolg dat er geen onafhankelijke kwaliteitsadvisering kan plaatsvinden.
Het voorstel is in overeenstemming met de wet -en regelgeving en kent als zodanig geen risico's.
Wettelijke grondslag: Artikel 108 en 149 van de Gemeentewet en afdeling 17.2 van de Omgevingswet.

Gevolgde procedure
Het voorstel is besproken op verantwoordelijke afdeling, gepresenteerd in het kernteam+, besproken met de betrokken portefeuillehouders en de stuurgroep implementatie Omgevingswet.

Burgerparticipatie, inspraak, zienswijzen en communicatie
Na vaststelling door de gemeenteraad wordt de verordening gepubliceerd. De verordening treedt tegelijk met de wet van 23 maart 2016, de Omgevingswet, in werking. In de verordening is opgenomen dat het door de commissie op te stellen Reglement van Orde zal worden gepubliceerd op de website van de gemeente. De cultuurhistorische verenigingen worden schriftelijk geïnformeerd.

Rapportage, verantwoording en evaluatie
De werking van deze verordening ten minste éénmaal in de vier jaar samen met de commissie geëvalueerd.

Bijlagen
1: Implementatie Omgevingswet: Gemeentelijke Adviescommissie Fysieke Leefomgeving Edam-Volendam definitieve versie d.d. 17-02-2022;
2: Concept Verordening op de gemeentelijke adviescommissie fysieke leefomgeving Edam-Volendam en toelichting.

©ev 2020

Aanvullende toelichting op vraagstelling, context en maatschappelijke meerwaarde

Het voorstel moet worden gezien in de context van de implementatie van de wet.
Een adequate invulling van de taak en de werkwijze van de gemeentelijk adviescommissie draag bij aan het doel van een goede omgevingskwaliteit. De verordening draagt bij aan de zorgplicht van de gemeente voor een gezonde, veilige leefomgeving met een goede omgevingskwaliteit. Daarbij gaat het om het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap.

Edam-Volendam, d.d. 12 april 2022

Het college van burgemeester en wethouders van Edam-Volendam,

de secretaris, de burgemeester,
H. van der Woude L.J. Sievers.

©ev 2020